

MISCELLANEA

KNIŽNÍ DAR EVY BERNDORFFOVÉ NÁRODNÍMU MUZEU*

Zdeněk Mužík – Monika Veverková (Praha)

Dary knih, ať už jednotlivin, či větších celků, tvoří základ historického fondu Knihovny Národního muzea (dále KNM) a zejména v 19. století pro ni představovaly hlavní zdroj akvizice obecně. Původ mezi knižními dary má také většina těch nejvýznamnějších památek v jejích sbírkách.¹ V průběhu 20. století pak objem darovaných rukopisů a starých tisků klesal,² až se v současnosti mezi přírůstky staly jevem poměrně vzácným. O to mimořádnější a cennější je dar, který KNM obdržela 6. září 2022 od dr. Evy Berndorffové z Prahy. Stručně o něm informoval již Pavel Muchka³ a cílem následujícího příspěvku je darované svazky náležitě popsat dle kodikologických a knihovědných standardů, jednak jako jistou formu ocenění tohoto daru, jednak v případě rukopisů i ve snaze nezvětšovat dluh, který KNM ve zpracování rukopisné sbírky má.⁴

Darovaný knižní soubor se skládá z pěti rukopisů, jednoho prvotisku, sedmi starých tisků a třinácti novodobých tisků (v jedenácti svazcích). Knihy Eva Berndorffová zdědila po svém prastrýci, spisovateli a historikovi

Nepomucka Alexandru Berndorffovi (1889–1968).⁵ Jak je získal Alexandr Berndorf, z nich s výjimkou jeho pravděpodobného autografu přímo nevyplývá a pouze tento rukopis a dvojsvazek s tvorbou Jana z Hvězdy si označil vlastnickou značkou (autograf podpisem, dvojsvazek razítkem).⁶ Některé z knih v minulosti patřily dalším členům rodiny Berndorffů/Berndorffů.⁷ Jeden z rukopisů je patrně autografem lékaře Ludvíka Jordana Berndorfa (1817–1875).⁸ Mezi vlastníky tisků je razítkem zachycen lékárník Zdeněk Berndorff (1884–1946),⁹ podpisem jeho matka Anna, rozená Lindackerová (1850–1913),¹⁰ a razítkem Jan Lindacker (nejasné, zda její otec či bratr).¹¹

Není patrně náhodou, že tři rukopisy mají větší či menší vazby na západní Čechy. Spis o životě Panny Marie kdy si patřil městu Nepomuk,¹² jehož archiv Alexandr Berndorf za druhé světové války pořádal,¹³ a ve sborníku biblických slovníků a v soupisu panství v Čechách jsou vloženy dopisy z první poloviny 19. století odeslané z Plzně a zámku Žichovice.¹⁴

* Tato publikace byla vydána s finanční podporou Ministerstva kultury ČR poskytnutou v rámci Programu na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje národní a kulturní identity (NAKI III) projektu Kořeny a plody evropské vědy v českých, moravských a slezských historických knihovnách.

¹ K akvizicím KNM do roku 1892 viz VRCHOTKA 1967, s. 46–85, k darům zejména s. 46–68. K darům do roku 1893 viz také VACULÍNOVÁ 2015.

² S výjimkou více méně nedobrovolných darů druhé poloviny století, jako byl například ten Otakara Kruliše-Randy, nebo významných, ale ojedinělých státních darů, jako byla akvizice Jenského kodexu a Budyšínského rukopisu Kosmovy kroniky. Viz DRAGON 2011, s. 18, 53, 70.

³ MUCHKA 2022, s. 180.

⁴ K tomu viz MUŽÍK 2020, s. 60.

⁵ O jeho osobě a působení viz CHALUPA 1989; BERNDORFFOVÁ – KURC – MOTEJZÍK 2018. K jeho osobnímu fondu uloženému v Archivu Národního muzea viz ČECHURA et al. 1998, s. 50.

⁶ XVIII D 92; 321 KV 947.

⁷ Podoba příjmení variiuje mezi jednotlivými větvemi a členy rodu. Podobně i dále zmínění Lindackerové jsou ve vlastnických značkách doloženi i v počestnějších formách Lindaker a Lindakr.

⁸ XI F 51.

⁹ 321 KV 967; 547 T 33.

¹⁰ 321 KV 967.

¹¹ 547 T 9.

¹² IV D 83.

¹³ SKALA – NEJDLE 1966, s. 6.

¹⁴ XIII B 19; VIII F 76.

Pominou-li se členové rodiny Berndorfů a Lindackerů, lze v souboru identifikovat jen další dvě knihy jednoho vlastníka. Jedná se o zmíněný sborník biblických slovníků a *Atlas minor*,¹⁵ které byly součástí knihovny piaristické koleje v Mladé Boleslavi,¹⁶ přičemž atlas se nacházel již na původním místě jejího založení v Kosmonosech a pochází z části knihovny vázící se k pozůstalosti Jana Jiřího Jáchyma Slavaty z Chlumu a Košumberka († 1689).¹⁷ Tisk je zachycen i v katalogu koleje, rukopis nikoliv.¹⁸ Hypoteticky by s touto piaristickou knihovnou mohlo souviset i *Praedium rusticum*,¹⁹ které používal blíže neurčený piarista Hilarius Spies. Mladoboleslavské či kosmonoské piaristické exlibris však neobsahuje. Všichni ostatní předchozí vlastníci knih jsou v souboru dosvědčeni již jen jednotlivinami.

Obsahově představuje dar Evy Berndorffové pestrý směr knih z období od 15. do 20. století. Nejvyšší zastoupení má náboženská literatura (hlavně modlitby),²⁰ poté správa (soupis panství, gruntovní knížky a schematismus),²¹ básně a zábavná literatura,²² přírodní vědy (lékařství, herbář, atlas a universum),²³ jazykověda (slovníky a učebnice),²⁴ v jednotlivinách historie, kuchařství a spis o tarocích.²⁵

Předložený soupis je zaměřen především na historickou část daru, a ta je proto zpracována podrobněji. Popisy rukopisů vycházejí ze *Zásad popisu rukopisů*²⁶ a moderních katalogů KNM.²⁷ V případě starých tisků bylo přihlédnuto k českým pravidlům pro katalogizaci starých tisků RDA/MARC21.²⁸ Novodobé tisky jsou evidovány pouze základními bibliografickými údaji doplněnými o případnou provenienci. Rukopisy zpracoval Zdeněk Mužík, prvotisk a staré tisky Monika Veverková. U novodobých tisků byly uvedené údaje převzaty z katalogizačních záznamů dostupných online.²⁹

Všechny knihy byly při katalogizaci kromě razítek Knihovny Národního muzea označeny také razítkem s nápisem „Z DARU EVY BERNDORFFOVÉ“³⁰ signaturními štítky s platnou signaturou, přírůstkovým číslem KNM

Obr. 1. Dar Evy Berndorffové Národnímu muzeu. Foto: KNM.

6/2022 a přírůstkovými čísly jednotlivých oddělení KNM, mezi která byl dar rozdělen.³¹ Na tyto skutečnosti již není v jednotlivých popisech upozorňováno, stejně jako na celkový provenienční původ daru u Evy Berndorffové a Alexandra Berndorfa.

Za rady a pomoc při práci autoři děkují v abecedním pořadí Michalu Dragounovi, Evě Dvořákové, Janě Šachlové, Richardu Šípkovi, Janě Tomšů a Kateřině Volekové.

RUKOPISY

IV D 83

Druhý díl božský a svatý historie a život královny nebeské

Čechy, XVIII², pap., 695 (recte 590) pp. 20 × 17 cm, soudobá vazba

Psací plocha: Psáno v jednom sloupci. Textové zrcadlo vyznačeno tužkou. Živá záhlaví „Druhé díl tý božský mariánský historie a života královny nebeské“ na pp. 2–4, na dalších pp. nalevo „Duchovního města božského“, napravo

¹⁵ XIII B 19; 62 H 23.

¹⁶ Kolej byla založena Heřmanem Černínem z Chudenic roku 1688 v Kosmonosech a roku 1786 se přesunula do Mladé Boleslavi. Její dějiny popsali SLÁNSKÝ 1938, s. 14–82 (na s. 59–60, 71 i zmínky o knihovně); BAREŠ 1888, s. 37–75. Podle průvodce rukopisnými fondy by se v této knihovně mělo nacházet ještě 21 rukopisů z 17.–19. století. Viz TOŠNEROVÁ et al. 1998, s. 118; TOŠNEROVÁ et al. 2011, s. 233. Tricet tisků, převážně paleotypů, z knihovny podle lokálního katalogu 17. října 1950 odebrala Národní knihovna ČR.

¹⁷ Jeho knihy se do knihovny koleje dostaly pravděpodobně jako dědictví přes jeho dceru Marii Josefu (1667–1708), manželku Heřmana Černína.

¹⁸ Katalogy z let 1742, 1762, 1789 a 1844 jsou uloženy v Národní archiv, Piaristé – provincialát a koleje, inv. č. 648–651, stará sign. B 97–100, č. knihy 458–461. *Atlas minor* evidují první, třetí a čtvrtý katalog (fol. 15v, pag. 50, fol. 35v). Třetí katalog i se signaturou, která se nachází na bílé natřeném poli hřbetu knihy.

¹⁹ 10 C 82.

²⁰ IV D 83; 25 C 53; 53 E 62; 321 KV 693; 321 KV 694; 547 T 33; KP 12044.

²¹ VIII F 76; 28 G 68; 28 G 69; 547 T 34.

²² XVIII D 92; 10 C 82; 321 KV 947; 321 KV 967.

²³ XI F 51; 62 B 11; 62 H 23; 547 T 45.

²⁴ XIII B 19; 50 E 74.

²⁵ 547 T 9; 547 T 35; 100 IV 372.

²⁶ ZÁSADY.

²⁷ Zejména DRAGON 2011.

²⁸ PALÍČKOVÁ 2019. Popisy tisků jsou dostupné také v online katalogu oddělení rukopisů a starých tisků KNM: <https://stt.opac.nm.cz/>

²⁹ <https://nm.opac.nm.cz/>; <https://provenio.cz/> Jednotlivé záznamy vytvořili Stanislava Halašková, Pavla Kubošová a Michal Klacek.

³⁰ V některých případech nedopatřením „BERNDORFOVÉ“.

³¹ IV D 83; VIII F 76; XI F 51; XIII B 19; XVIII D 92; 25 C 53; 10 C 82; 28 G 68; 28 G 69; 50 E 74; 53 E 62; 62 B 11; 62 H 23 do oddělení rukopisů a starých tisků, 100 IV 372; 321 KV 693; 321 KV 694; 321 KV 947; 321 KV 967; 547 T 9; 547 T 33; 547 T 34; 547 T 35; 547 T 45 do oddělení základní knihovny a KP 12044 do oddělení knižní kultury.

s označením dílu, knihy a kapitoly.

Paginace: Perem v horních vnějších rozích, soudobá. Chyby: pag. 37 bis, pp. 123–222 vynechány (po pag. 122 následuje pag. 223).

Dochování: Pp. 4–5, 678–681 a neurčitý počet stran na konci chybí.

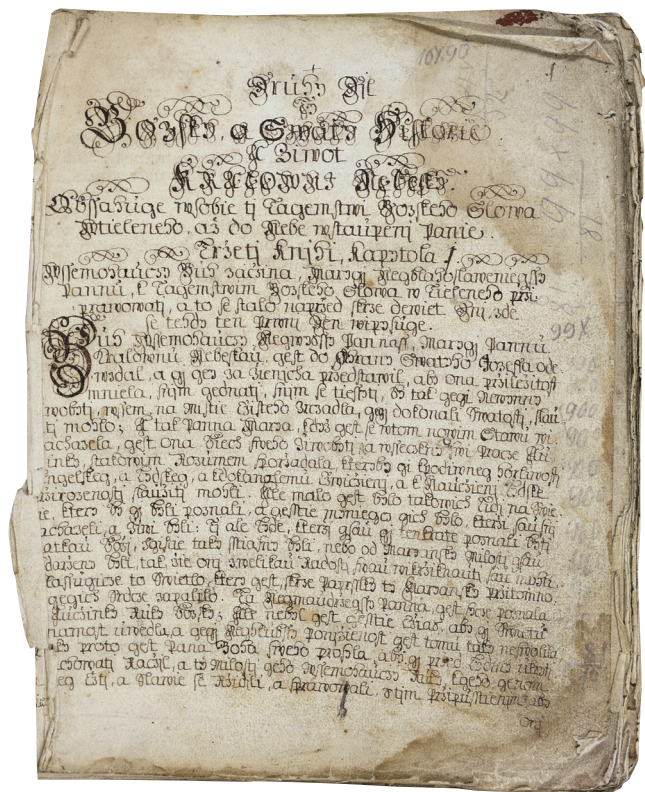
Písmo: Jedna ruka, humanistická polokurziva s novogotickými prvky (převážně majuskule). Na pag. 1 a 110 rukou 19.–20. století výpočty tužkou.

Vazba: Polokožená s lepenkovými deskami, přední chybí, zadní bez potahu. Hřbet zdobený slepotiskovými kolky s vegetativními motivy a linkami. Šití na čtyři dvojitě motouzové vazy. Vpředu dvě předsádky, vzadu jedna a tři volné listy, snad z makulatury desek. Knižní blok částečně uvolněn z vazby. V makulatuře vazby u hřbetu patrné datum 24. 4. [1]846, neurčený podpis a část neurčeného německého textu. V makulatuře zadní desky nápis „Marie Zelenkin. N. N. 169 M.“ a na zadní desce otisky rokokových linek a jednoho ze slepotiskových motivů použitých na hřbetu.

Vlastnické záznamy: Na předeštlí nalepen štítek s fialovým razítkem s textem „[P]E[Č]EJŠ MĚSTA NEPOMUKA“ a nepomukým znakem, razítkem „Nepomuk“ a signaturou 101.

1–695: „Druhý díl božský a svatý historie a život královny nebeský“ (neúplný)

Druhý díl pisu o životě Panny Marie s podtitulem „Obsahuje v sobě ty tajemství Božského slova vtěleného až do nebevstoupení Páně“, knihy třetí až šestá. V třetí knize chybí část první a druhé kapitoly. Šestá kniha dochována pouze po

Obr. 2. Druhý díl božský a svatý historie a život královny nebeský. První strana. Praha, KNM, oddělení rukopisů a starých tisků, sign. IV D 83, pag. 1. Foto: KNM.

necelou kapitolu šestnáct.

VIII F 76

Alte und neue Ansässigkeit in Böhmen

Čechy, XVIII², pap., 81 ff. 21 × 17,5 cm, vazba chybí

Psací plocha: Psáno do tabulky o čtyřech sloupcích vyznačené dvojlínkou. Živé záhlaví s názvy krajů a číslováním složek (1–10).

Prázdná folia: 1v, 18v, 34v, 57v, 73v.

Foliace: Tužkou v pravém horním rohu, provedena při katalogizaci (2023).

Dochování: Knižní blok poškozen hmyzem a vlhkem. Část dvoulistů se rozpadá ve hřbetech, některé rohy potrhány, především v závěru rukopisu. Několik posledních složek pravděpodobně chybí. Za fol. 36 vložen německý dopis s nejasným podpisem, daný na zámku Žichovice („Schloß Schichowiz“) 13. září 1813, z druhé strany popsáný neurčeným německým textem, poškozen seříznutím, 1 f. 12,5 × 21 cm. Za fol. 57 vložen přeložený list s tabulkou „Schluß ueber Lieferungsrelation 1848“, 1 f. 34,5 × 21 cm. K rukopisu přiložen nesvázaný tisk: Bücher-Anzeige. [Brünn (?): Johann Georg Gastl (?), 1811]. 4 ff., 4° (21 × 17,5 cm). Jedná se o nabídkovou brožuru publikací dostupných v brněnském a olomouckém knihkupectví Johanna Georga Gastla.

Písmo: Jedna ruka, německá novogotická kurziva. Ojedinelé přípisky a opravy jinou rukou.

Vazba: Dochován pouze knižní blok bez vazby se zbytky šití nitěmi.

2r–81v: [Alte und neue Ansässigkeit in Böhmen (unkomplett)]

Soupis panství a jejich majitelů členěný podle krajů s počty osedlých v roce 1685 a 1748 (Plzeňský 2r–10v, Prácheňský 11r–18r, Chrudimský 19r–21r, Čáslavský 21v–27v, Kouřimský 28r–34r, Bechyňský 35r–44v, Boleslavský 45r–50r, Rakovnický 50v–57r, Berounský 58r–65v, Litoměřický 66r–73r, Žatecký, necelý 74r–81v). Hradecký kraj chybí. K vzniku obdobných soupisů srov. CHALUPA et al. 1964, s. 5–9.

XI F 51

Ludvík Jordan Berndorf: Pathologia et Therapia specialis IV

Čechy, 1853, pap., IV + 382 pp. 19 × 12 cm, soudobá vazba

Psací plocha: Psáno v jednom sloupci.

Prázdné paginy: II, IV, 9, 11, 15, 17, 25, 49–314, 329–382.

Paginace: Do pag. 48 soudobá perem v horních vnějších rozích, dále doplněna tužkou při katalogizaci (2023).

Dochování: Knižní blok v dobrém stavu.

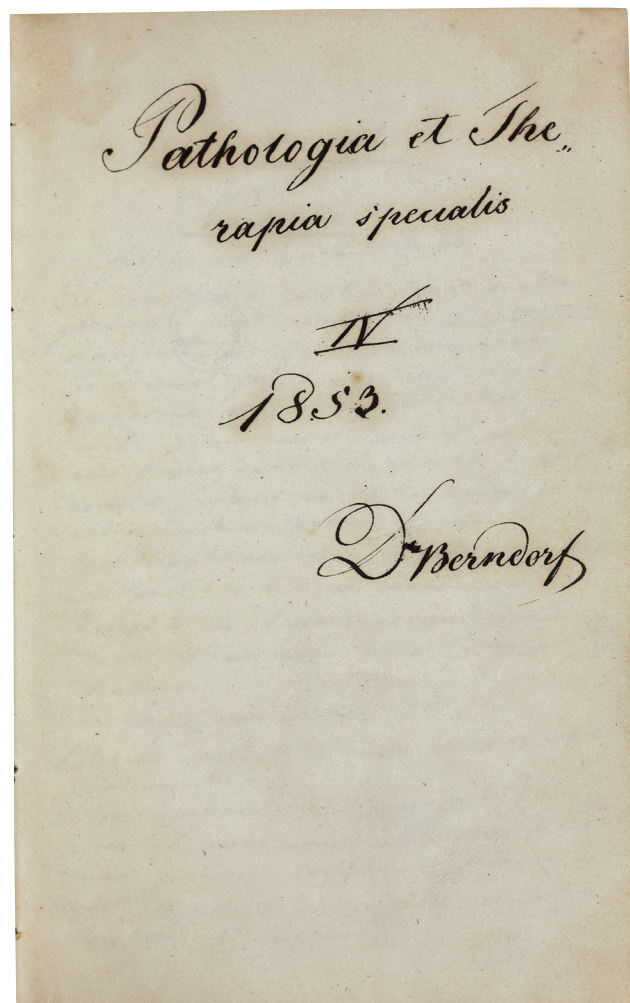
Písmo: Jedna ruka, Ludwig Jordan Berndorf (?), latinský text humanistická kurziva, německý novogotická kurziva.

Vazba: Polokožená s koženými růžky, lepenkové desky potažené mramorovaným papírem se stékavým vzorem, na hřbetě pět slepotiskových linek, modře stříkaná ořízka. Šití na tři jednoduché motouzové vazy. Okraje desek mírně odřené, horní roh zadní desky poškozen vlhkostí, dolní roh nalomen.

Pilsen: Exil:

Nahmen:		Nahmen:		Abtr. ad Pilsen	Vane 1785
Deren Herrschaften und Rittern		Deren Herrn Lehensronen		1785	1788
L. Hof zu Suggel vög Pilsen	Im Königreich Böhme	8 1/2	6 3/4		
Amberg	Herrn von Frenck	8 1/2	9 1/2		
Wald Seelitz	Herrn von Langen	1 1/2	4 1/2		
Suggel	Frau Meibaria	1 1/2	4 1/2		
Suggel ob der Müh	Frau Ludwizka	5 1/2	4 1/2		
Bulla	Baron vizevovsk	2 1/2	29 1/2		
Bořetava	Graf König	15 1/2	11 1/2		
Blitz	Wiedau von Pöckten	5 1/2	54 1/2		
Bernarditz	Herrn Antonij von Fie	1 1/2	1 1/2		
Bořetava	Herrn Max vög	1 1/2	1 1/2		
Bořetava	Im Stadt Pilsen	1 1/2	1 1/2		
Bořetava	Im Stadt Pilsen	1 1/2	1 1/2		
Bořetava und Malenitz	Stadt Fritsch vög	9	5 1/2		

Obr. 3. Alte und neue Ansässigkeit in Böhmen. První strana textu. Praha, KNM, oddělení rukopisů a starých tisků, sign. VIII F 76, fol. 2r. Foto: KNM.

Obr. 4. Ludvík Jordan Berndorf: *Pathologia et Therapia specialis IV*. Titulní strana. Praha, KNM, oddělení rukopisů a starých tisků, sign. XI F 51, pag. III. Foto: KNM.

III-48: „*Pathologia et Therapia specialis IV 1853.*

Dr. Berndorf“

Lékařské popisy nemocí s jejich charakteristikou a způsobem léčby. Snad poznámky z přednášek nebo výpisky z lékařské příručky. K některým názvům nemocí připojen německý překlad. Z vícero lékařů z nepomucké rodiny Berndorfů odpovídá jako autor rukopisu uvedenému roku nejlépe druhý syn Jindřicha Josefa, Ludvík Jordan (1817–1875). Medicínu vystudoval v Praze a jako lékař působil nejprve v Nepomuku, později u knížat z Auerspergu v Nasavrkách. Viz BAYER 1910, s. 25.

315–328: „**Index I“**

Latinský index nemocí k neznámému dílu o třech částech (neodpovídá předchozímu spisu). K některým nemocem dopřány německé názvy.

328: „**Index II“**

Pouze nadpis.

XIII B 19

Pseudo-Stephanus Langton: Interpretatio vocabulorum hebraicorum; Johannes Merchesinus: Mammotrectus; Henricus de Ratispona: Lucianus

Čechy (Klatovy?), XV in. (část 1417), pap., 316 ff. 31,5 × 21,5 cm, soudobá vazba

Filigrány: Napříč složkami se hojně vyskytuje volská hlava s kruhem pod tlamou a jednoduchou hvězdou na prosté tyči v několika variantách, nejbliže jedné jsou WZIS

DE4620-PO-67824(1417)aWZISDE4620-PO-67826(1419), a volská hlava s jednoduchou hvězdou na prosté tyči v několika variantách, jedna z nich asi WZIS DE5655-PO-67596 (1416), další blízká WZIS DE0960-Mm81_38 (první čtvrtina 15. století). Oba typy se ale dají přijatelně měřit až od fol. 266.

Skladba: (VII-2, fol. 12) + 12.VI (fol. 156) + V (fol. 166) + 11.VI (fol. 298) + VIII (fol. 314) + I (fol. 316). Na ff. 13–190 značeno pořadí dvoulístů ve složce arabskými číslicemi v pravém dolním rohu. Na ff. 13–262 reklamanty na koncích složek.

Psací plocha: Psáno ve dvou sloupcích, text na ff. 1–12, 275–316 v zrcadle 212–215 × 145–147 mm, šířka jednoho sloupce 63–65 mm, spatium 17–18 mm, na fol. 1r 75 řádek na stránce, na fol. 1v–12v, 275r–316v 43–46 řádek na stránce, text na ff. 13–274 v zrcadle 221–226 × 145–149 mm, šířka jednoho sloupce 63–65 mm, spatium 16–18 mm, na ff. 13r–176r a 180r–274v 48–53 řádek na stránce, na ff. 176v–179v 44–47 řádek na stránce. Všechny okraje vyznačeny inkoustem, dochovány vpichy pro přípravu zrcadla. Na ff. 13r–176r živá záhlaví, do fol. 127r s pořadím a názvem kapitoly, dále jenom s pořadím. Úseky textu dále členěny písmeny na okrajích.

Foliace: Tužkou dole uprostřed. Provedena při katalogizaci (2023).

Dochování: Z první složky jeden list vytržen a další vyříznut. Původní rozsah poslední složky není zřejmý, dnes je z ní dochován jen volný dvojlist s nenavazujícím textem. Z fol. 168 vytržena větší část listu ve vnější dolní čtvrtině. Listy místy zašpiněné, některé okraje mírně potřhané. Ff. 162, 164, 165, 166 vyspravovaná přelepky.

Před fol. 1 vloženy tři německé listy: 1. list Jana Bartoloměje Stehlíka („Johanes Bartholomeus Stieglýtzt“), hejtmana hrabat z Morzinu, z 24. dubna 1679, z ff. 32,5 × 20,5 cm, poškozen přehýbáním, hmyzem a vlhkostí; 2. list Philipa Weisera, Plzeň 4. dubna 1840, z ff. 21,5 × 17,5 cm, poškozen přehýbáním a vlhkostí; 3. list téhož, Plzeň 8. dubna 1840, z ff. 20 × 17 cm, poškozen přehýbáním, vlhkostí a utržením části. Za fol. 122 útržek papíru vizuálně shodného s papíry knižního bloku.

Písmo: Ruka A: fol. 1ra, gothica cursiva; ruka B: 1va–12vb, 176va–179vb, 265va–316vb, gothica cursiva-bastarda; ruka C: 13ra–176rb, 180ra–265ra, gothica cursiva.

Výzdoba: Červené iniciály o výšce dvou až pěti řádků, výjimečně i vyšší (na ff. 1r–12v, 176v–179v, 265v–316v v horším vyvedení, na ff. 13r–176r, 180r–265r často patrné reprezentanty), rubrikace, červené vyznačování odstavců, protrhávání písmen a podtrhávání částí textu.

Vazba: Dřevěné desky potažené kůží původně bílé barvy, stopy po nedochovaných rohových a středových puklách na obou deskách a stopy po nedochovaném zapínání dvěma řemínky se dvěma dírkovými sponami na trny. Na zadní desce patrné stopy po nedochovaném uchycení řetězu. Šití na čtyři kožené dvojité vazy, kapitálky obtáčené kůží. Přideštiny vylepena papírem, přední s vyznačeným zrcadlem a částečně i linkami, na zadním je zaznamenána protihusitská kvestie a výčet biblických knih. Rukopis měl původně vpředu pergamenovou předsádku, z níž se dochoval jen nepatrný zlomek při patě knižního bloku (její uchycení je patrné za fol. 12). Na zlomku přední části předsádky i jejím uchycení jsou zbytky neurčeného latinského textu, který se z nedochované části předsádky částečně přetiskl i na přideštinu. Střední složky zpevněny pergamenovými proužky. Na zpevnění za fol. 306 fragmenty textu žalmů a hymnů (Ps 108,25; Ps 100,7; HYMNI 1854, s. 239, v. 397–398, 427–430) zapísané rukou 14. století (gothica libraria). Celkem dochováno šest řádků textu navazujících pravděpodobně takto: „// tu psallebas mentem voci que iungebas. / Et ego factus sum obprobrium illis viderunt me et moventur / capita sua. Ave cuius filium pro nobis in obprobrium dar- /// -rbiam, qui loquitur iniqua non direxit in con/spectu oculorum meorum. Ave sub cuius dogmate / nemo superbo scemate. Habitabit aurabitis utrum cuius ///“.

Vlastnické záznamy: Na přední desce nečitelné zbytky titulu. Na hřbetě v prvním mezivazním poli zbytky papírového štítku, v druhém na bílém náteru signatura piaristické koleje v Mladé Boleslavi „F. 2. O. Iib“. Na předním přideštině záznam rukou 15.–16. století „G III“ rozdělený do dvou řádek a tužkou napsaný „Biblia“ rukou 18.–19. století. Na fol. 1r rukopisné exlibris „Bibl[iothecae] Neoboles[aviensis] Scholarum Piarum 1787“.

Poznámka: Vzhledem k neobvyklé daci kolofonu (fol. 176r) mohl rukopis vzniknout v Klatovech, nebo jejich okolí. V souvislosti s tím se nabízí hypotéza, že mohl být součástí původní knihovny klatovského dominikánského konventu (k této knihovně viz BOLDAN 2016), ve které je také doložen liber catenatus (Národní knihovna České republiky, sign. I C 31a).

1ra: [Huguccio Pisanus: Derivationes, pars D 44, [versus 56–66] (incompleta)]

„// octogeni, nonageni, centeni, ducenteni, trecenteni ... × ... et sic usque ad XXX. Postea trigesies vel tricesies vel trigies ///“

Začátek chybí, konec nedopsán. Ed. UGUCCIONE DA PISA 2004, s. 320–322 (bez přihlídnutí k tomuto rukopisu).

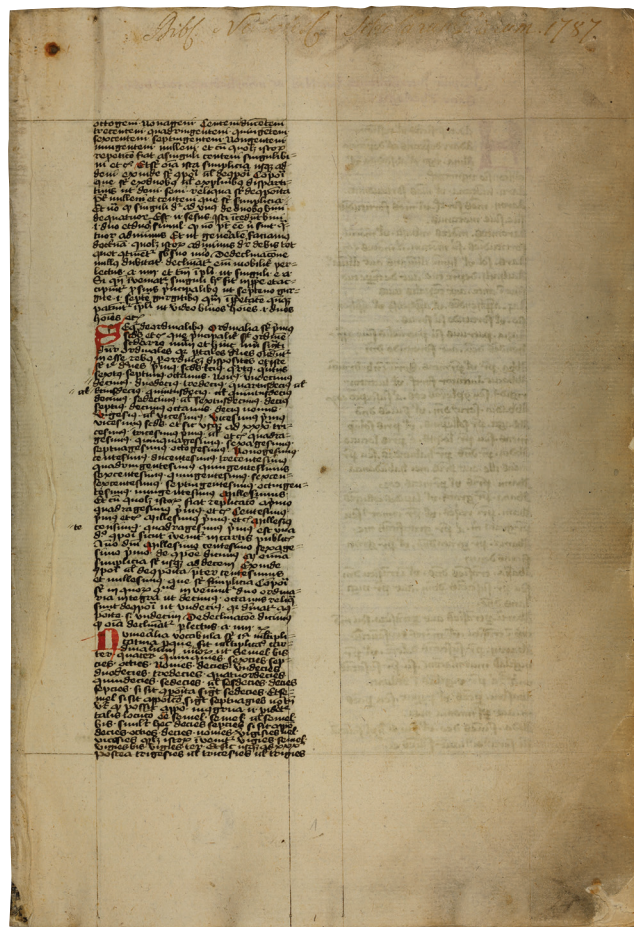
1va–12vb, 176va–179vb, 291rb–316vb: [Pseudo-Stephanus Langton: Interpretatio vocabulorum hebraicorum]

„Incipiunt interpretacones [!] vocabulorum ac nominum hebreorum tocus byblie ac sacre theologie. Aad testificans vel testimonium. Aadar deprecans vel deprecatio. ... × ... Usim consilium vel festinacio seu festus consilio aut festinator consilii. ///

Repertorium biblicum, nr. 7709. Text rozdělen do tří částí. Poslední je neúplná (ze závěrečné složky dochován jediný dvoulist).

13ra–176rb: [Johannes Marchesinus: Mammotrectus]

„Frater Ambrosius et infra [sic!] frater sanctus in fide perferens, id est portans media correpta et sic fero fers in

Obř. 5. Lexikografický sborník. První dochovaná strana, úryvek ze spisu *Derivationes* Huguccia Pisana. Praha, KNM, oddělení rukopisů a starých tisků, sign. XIII B 19, fol. 1r. Foto: KNM.

omnibus suis participiis ... × ... Ausu, id est audacia, masculini generis et 4e declinacionis.“

Repertorium biblicum, nr. 4776, 4777. Na fol. 176r kolofof „Finitus anno M^o CCCC^o XVII sabbato ante nundinas Glathovienses [1. 5. 1417]“ (datum trhu určeno podle CIM II, č. 555, s. 720).

180ra–265ra: [Henricus de Ratispona: Lucianus cum glossis bohemicis]

„In omnibus gentibus et lingwis prima litera est A, quia ipsam proferunt masculi, cum primo nascuntur, femine vero E. Item A est interieccio dolentis, unde Ieremie: A a a domine Deus etc. Huillelmo Britto. Abba sicut dicit glosa ad Gallatas 4o ebraicum est et interpretatur pater et habet acutum accentum in fine. Abaccidentibus est una diccio indeclinabilis ... × ... Zucarum -ri generis neutrius vel zucara -re femini generis, id est sucus, vide in mel. Abdito -tas -re id est quam expellere refutare abnegare absentare. Articulus est constellacio sive congregacio quarundam stellarum, que alio nomine dicitur ursa minor sive currus minor, cuius ultima stella dicitur maris stella. Cantus -tus -tui est melodia; sed cantus -ti est pars rote.

Repertorium biblicum, nr. 3224; RYBA 1944 (rukopis neveden). Na fol. 239r rukou 15. století interlineární glosa „přiehbie“.

265va–291ra: [Index Mammotrecti]

Abecední rejstřík k mamotrektu z ff. 13ra–176rb.

XVIII D 92

Alexandr Berndorf: Paměti Zelenohorské

Čechy (Nepomuk?), 1902, pap., 125 (recte 121) pp. 19 × 15,5 cm, ilum., soudobá vazba

Psací plocha: Psáno v jednom sloupci. Různý počet řádků na stránce v jednotlivých částech.

Prázdné paginy: 83, 121, 123.

Paginace: tužkou uprostřed horního okraje od pag. 9, dobová. Chyby: pp. 1–4 vynechány.

Dochování: Listy místy mírně zašpiněné, okraje prvního a posledního z nich olámané.

Písmo: Snad jedna ruka s proměnlivou pečlivostí v jednotlivých částech, pravděpodobně Alexandr Berndorf, humanistická kurziva.

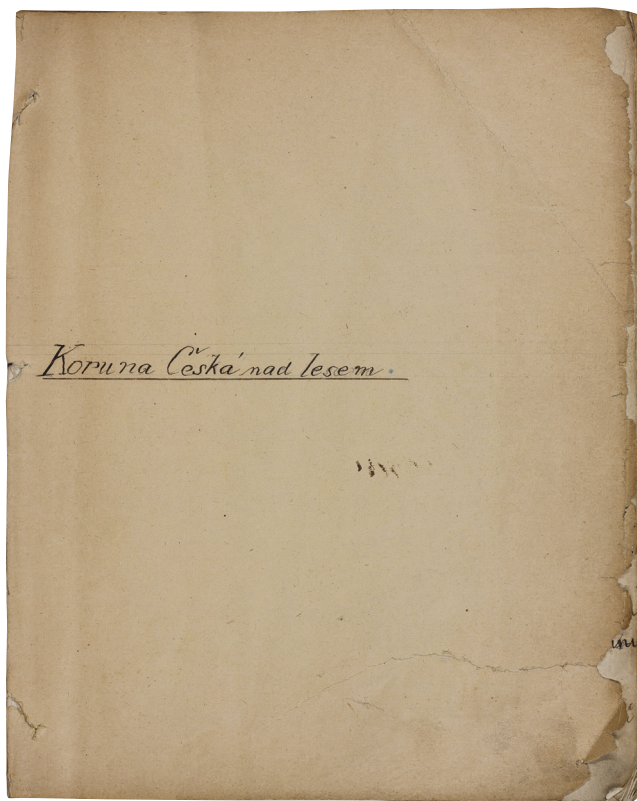
Výzdoba: Kreslené historizující ornamentální iniciály na pp. 8, 109.

Vazba: Měkká s obálkou z hnědého papíru, šití nitěmi. Obálka místy poškozená, na hřbetě vydrolená. Některé složky částečně uvolněné.

Vlastnické záznamy: Na přední desce titul „Paměti Zelenohorské“ a nápisy „B. A.“, „Berndorf“, „A. Aleš Berndorf“.

4–125: Alexandr Berndorf: „Paměti Zelenohorské“

Tři juvenilní historické novely pozdějšího spisovatele a regionálního historika Alexandra Berndorfa (1889–1968, v rukopise jako Alexandr Berndorf Pomucký) sepsané na motivy pověstí z Nepomucka. Pp. 4–45: „Koruna česká nad lesem“, pp. 46–82: „Prorocství Jana Slepého“, pp. 84–120: „Po Bělohorské bitvě na Zelené Hoře“. Doslov na pp. 122, 124–125. U první novely na pag. 5 poznámka „Psáno 2/1902“, u druhé na pag. 47 „Psáno v 1–2 měsíce r. 1902“.

Obr. 6. Alexandr Berndorf: Paměti Zelenohorské. Titulní strana první povídky. Praha, KNM, sign. XVIII D 92, pag. 4. Foto: KNM.

PRVOTISK

25 C 53

Jacobus de Voragine: Pasionál čili Život a umučení všech svatých mučedníků (Legenda aurea, boh.)

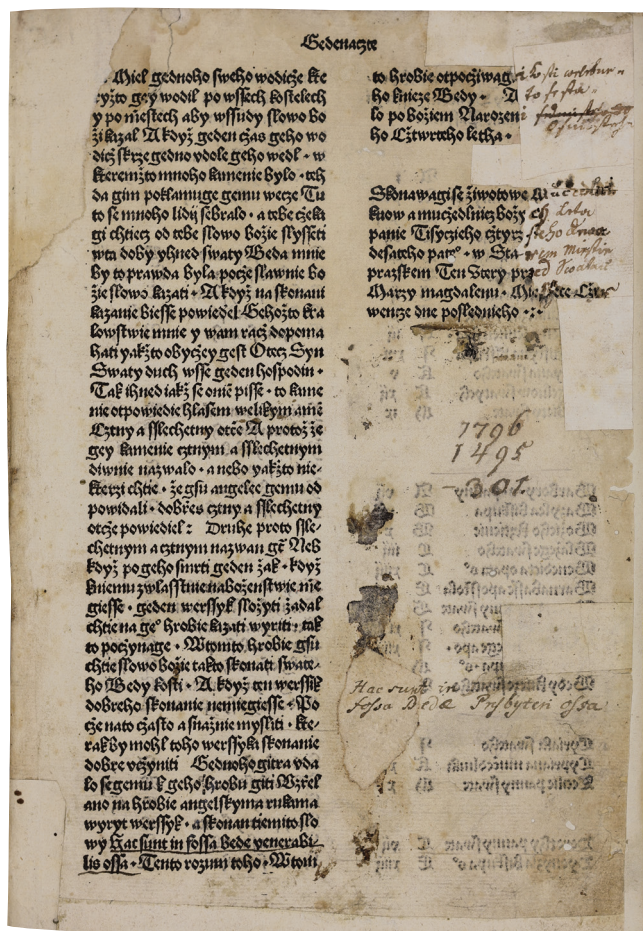
V Starém Městě pražském : [Tiskař Pražské bible], 1495, 21. a 31. července

[232] ff. (neúplně) : ilustr.; 2° (28 cm)

Knihopis INC019; ISTC ij00138000; GW14100; UR-BÁNKOVÁ 1986, č. 19, s. 60–78 (bez přihlídnutí k tomuto exempláři)

Polokožená převazba na lepence s tmavým odřeným papírem a světle hnědým hřbetem. Na hřbetě zbytky papírového štítku. Červeně a modře doplněné iniciály. Chybí většina první a poslední složky i jednotlivé listy v bloku (celkem 22 listů). Na předním přidešti rukou 18.–19. století psaný titul „Životové mučedníkův a mučednic božích“. V textu rukopisné přípisů a podtrhávání. Na doplněných poškozených stranách dopisován chybějící text.

Provenience: Na fol. 14r rukopisný zápis oříznutý při převazbě „Léta 1574 item koupil sem sob[ě] pasionál od Píky [?] v ten štvrtek po [... ne]děli za kopu v Soběsl[avi] S. Y.“

Obr. 7. Jacobus de Voragine: *Pasionál*. Předposlední strana. Praha, KNM, oddělení rukopisů a starých tisků, sign. 25 C 53, fol. ggr. Foto: KNM.

Obr. 8. Jacques Vanière: *Praedium rusticum*. Titulní strana. Praha, oddělení rukopisů a starých tisků, KNM, sign. 10 C 82, fol. A1r. Foto: KNM.

STARÉ TISKY

10 C 82

Vanière, Jacques: **JACOBI VANIERII e SOCIETATE JESU, PRAEDIUM RUSTICUM Scitissimo Poëmate didactico Illustratum**

Wratislaviae : Typis Academicis Collegii Societatis JESU, 1707
[12], 180, [2] pp. (neúplně); 8° (16 cm)
VD18 12359327

Soudobá polokožená vazba na lepence, hnědá kůže a olejový papír. Vazy na hřbetě zvýrazněny slepotiskovou vlnovkou, červená ořízka. Poslední list utržený, zůstal úzký proužek spodní poloviny.

Provenience: Na přední předsádce rukopisné exlibris blíže neurčeného piaristy Hilaria Spiese „In usum P. Hilarii Spies a S. Augustino Schol. Piarum a[nn]o 1806“. Z druhého listu vyříznuta část, kde byl dle zbytků písma pravděpodobně další vlastnický zápis list podlepen.

28 G 68

Knižka gruntownj daně pro Kontrybuenta z okrsslku w obci w přiděleném obydlj k panstwj patřicy. Začnauc od militárnjho roku 1790

W Praze, k dostanj w gezuitské vlicy Nro. 492. : u Jána Ferdynanda z Schönfeldu, [1789]

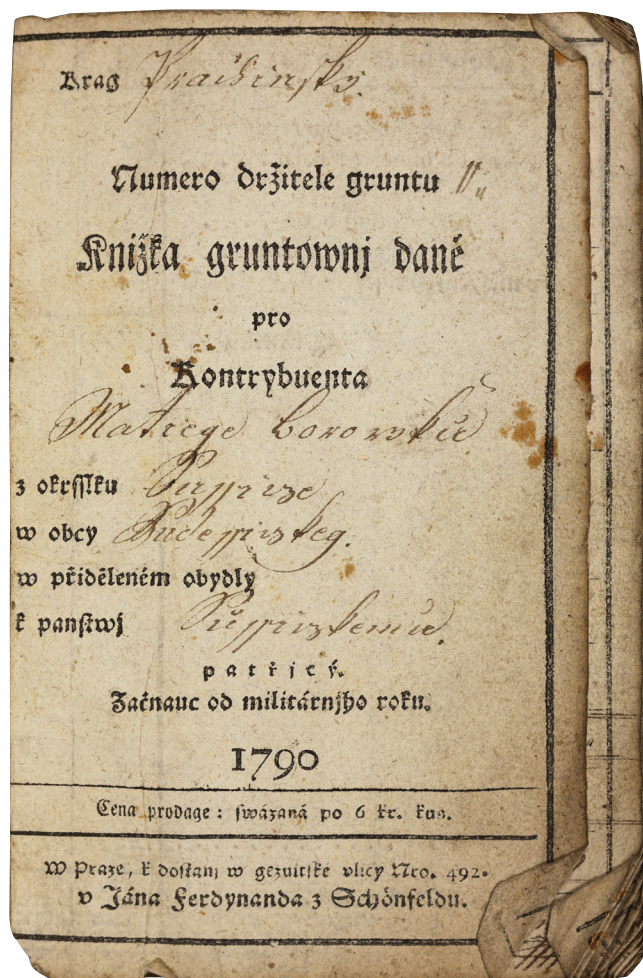
[16] ff. : tabulky; 8° (17 cm)

Knihopis ani jiná bibliografie neeviduje.

Soudobá papírová vazba vyrobená z černě přetřeného formuláře, původní prošití formuláře na 1 složku, druhou tvoří připojené listy. Na přední desce papírový štítek s nečitelným rukopisným textem.

Jedná se o tištěný formulář, po titulní straně je 11 stejných tabulek na aperturu. Vyplněn pro léta 1790–1799. Následuje pět popsaných listů, účty v narýsovaných tabulkách, poznámky k jednotlivým letům. Rukopisné zápisy jsou česky a německy s občas vloženým latinským slovem.

Provenience: Vyplnil kontribuent Matěj Borovka z Kadešic u Sušice.

Obr. 9. Knižka gruntovní daně. Titulní strana. Praha, KNM, oddělení rukopisů a starých tisků, sign. 28 G 68, fol. [1r]. Foto: KNM.

28 G 69 (druhý exemplář)

Knižka gruntownj daně pro Kontrybuenta z okrsslku w obcy w přiděleném obydlj k panstwj patřicy. Začnau od militárnjho roku 1790

W Praze, k dostanj w gezuitské vlicy Nro. 492 : u Jána Ferdynanda z Schönfeldu, [1789]

[16] ff. : tabulky; 8° (17 cm)

Knihopis ani jiná bibliografie neeviduje.

Soudobá papírová vazba vyrobená z černě přetřeného formuláře, prošitá na jednu složku. Na přední desce papírový štítek s nečitelným rukopisným textem.

Jedná se o tištěný formulář, po titulní straně následuje 11 stejných tabulek na aperturu. Vyplněna je pouze část roku 1790. Vloženy tři svaté obrázky: Panna Marie z Mariazell (lept), Panna Marie Svatohorská (pravděpodobně lept), svatý Josef (kolorovaný mědiryt). V knize byla původně vložena také sign. 100 IV 372.

Provenience: Vyplnil kontribuent Martin Mareš z Bošic u Vimperka. Na fol. 16b rukopisné potvrzení o předání formuláře úřadem ve Vimperku z roku 1789 „K. K. Teueramt Winterberg 1sten 7mber :789“ stvržené pečeti s iniciálami A S a třemi květy ve znaku.

Obr. 10. Jan Amos Komenský: *Janua lingvarum reserate aurea*. Titulní strana. Praha, KNM, oddělení rukopisů a starých tisků, sign. 50 E 74, pag. 1. Foto: KNM.

50 E 74

Komenský, Jan Amos: JANUA LINGVARUM RESERATA AUREA Sive SEMINARIUM LINGVARUM ET SCIENTIARUM OMNIUM, Hoc est: Compendiosa Latinam, Italicam, Bohemicam, & Germanicam Lingvam, una cum scientiarum artiumque omnium fundamentis, perdiscendi Methodus sub Titulis centum, Periodis mille comprehensa. JOANNE AMOS COMENIO Latine composita, & ab eodem in Bohemicum, ab alijs vero in Germanicum, Italicum, Gallicum, Polonicum, Anglicum idioma translata

Pragae: Typis Universitatis Carolo-Ferdinandae in Collegio Societatis JESU ad S. Clementem : per Adalbertum Georgium Konias Factorem, 1694

343 (recte 339), [325] pp.: 8° (18 cm)

Knihopis K04226; BCBT42415

Soudobá vazba tvořená dřevěnými deskami s koženým potahem zdobená jednoduchými slepotiskovými linkami se zavíráním na dvě dírkové spony (horní trn chybí). Na hřbetě vytlačen věcný název, stříkaná ořízka. Zadní deska prošoupaná. Na titulním listě rukopisná poznámka perem hnědým inkoustem, snad cena. Na předním přidešti rukopisný výpočet černým inkoustem.

Obr. 11. Carl von Eckarthausen: *Gott ist die reinste Liebe*. Titulní strana. Praha, KNM, oddělení rukopisů a starých tisků, sign. 53 E 62, pag. [1]. Foto: KNM.

53 E 62

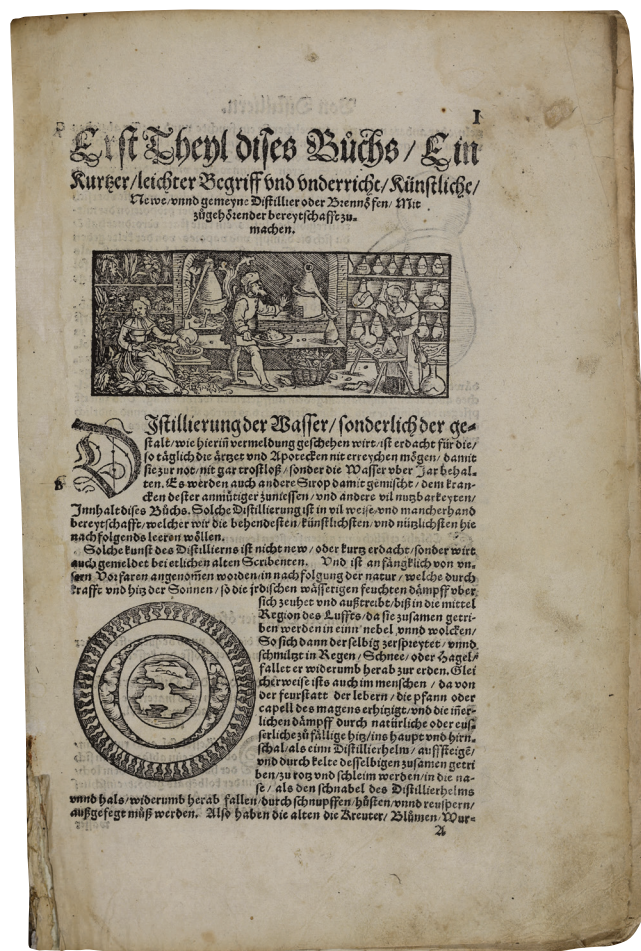
Eckarthausen, Carl von: *Gott ist die reinste Liebe. Mein Gebeth und meine Betrachtung Von den Hofrath von Eckarthausen*

München : bey Joseph Lentner : gedruckt bey Joseph Zangl, Stadtbuchdrucker, 1791

[8], 272 pp.; 8° (17 cm)

VD18 11728000

Soudobá vazba tvořená dřevěnými deskami s koženým potahem zdobená zlaceným, značně setřeným slepotiskem. Zlacená ořízka. Mědirytinový frontispis je signovaný „Weissenhahn Sc.“, další 4 obrazové přílohy chybějí. Paginace je na rozdíl od exempláře evidovaného VD18 bez chyby. Vloženo množství sušených listů a květů (23 čtyřlístků, narcis, mech), svaté obrázky (2× litografie bl. Hroznaty, Madona provedená leptem), modlitba Vater Unser, báseň Das Gerichtstraum a jedna výšivka.

Obr. 12. Adam Lonitzer: *Kreuterbüch*. První strana vlastního textu herbáře. Praha, KNM, oddělení rukopisů a starých tisků, sign. 62 B 11, fol. 1r. Foto: KNM.

62 B 11

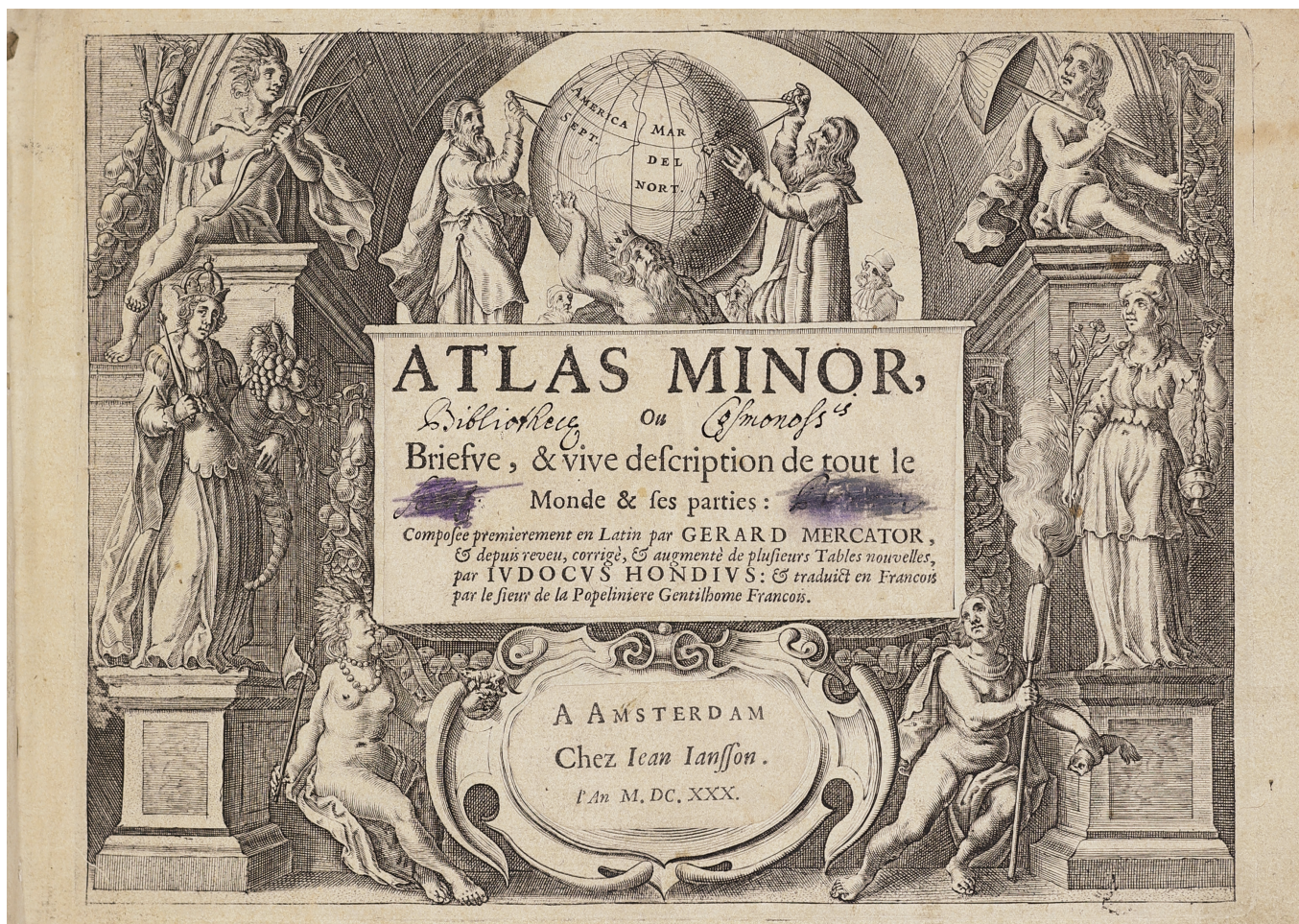
Lonitzer, Adam: *Kreuterbüch*. New zůgericht, Von allerhand Baecumen, Stauden, Hecken, Kreutern, Früchten, vnnnd Gewürtzen, Eygentlicher beschreibung der Gestalt, vnderscheyd der Geschlecht, vnnnd leblicher abconterfaytung, sampt jrem natürlichen Gebrauch, Krafft vnd Wirkung. Mit vilen newen Kreutern vnd Figuren, in die zweyhundert, vber andere außgangene Editionõ gemehret. Auch Distillierens Bereytschafft vnd Bericht, allerley koestliche Wasser zubrennen, abziehen, halten, vnd zugebrauchen. Item der fürnembsten Gethier, Voegel vnd Fische, Metallen, Edel gesteynen, gebrauchlichen Gummi, vnd gestandenen Saefften, beschreibung vnd nutzung

Gedruckt zu Frankfort am Meyn : bei Christian Egenolffs Erben, 1557

[13], CCCXLII ff. (neúplně) : ilustr.; 2° (33 cm)

USTC 670206; VD16 L 2416

Původní kožená vazba na dřevě zdobená slepotiskem, opravovaná. Stopy po dvou sponách. Chybí titulní list. Některé dřevorezy neúplně kolorovány. V textu četné marginální poznámky německy rukou 16./17. století. Vložené usušené byliny a listy stromů.

Obr. 13. Gerhard Mercator: *Atlas minor*. Titulní list. Praha, KNM, oddělení rukopisů a starých tisků, sign. 62 H 23, fol. (·)ir. Foto: KNM.

62 H 23

Mercator, Gerhard: *ATLAS MINOR* Ou briefve, & vive description de tout le Monde & les parties Composee premiereement en Latin par GERARD MERCATOR, & depuis reveu, corrigé, & augmente de plusieurs Tables nouvelles, par IVDOCVS HONDIVS: & traduit en Francois par le sieur de la Popeliniere Gentilhomme Francois

A Amsterdam : Chez Iean Iansson, 1630

[8], 643, [4] pp. : mapy; 4° (20 × 25 cm)

USTC 1020349

Původní pergamenová vazba s kanty. Na hřbetě napsán věčný název, na bílé přetřené části signatura piaristického kláštera v Kosmonosech I. 18. IX. 1. a štítek se signaturou S 41. Název a impresum jsou vytištěny zvlášť a nalepeny přes latinskou verzi titulního listu. Obsahuje 138 mědirytových celostránkových map. Sicílie a Japonsko jsou natiskány obráceně. Mapa Čech je vybarvena červeně.

Provenience: Na předním předešlé rukopisné exlibris „Ex libris Joannis Slavata m[anu] p[ro]p[ri]a“, snad Jana Jiřího Jáchyma Slavaty z Chlumu a Košumberka. Na titulním listě částečně přeškrtnané rukopisné exlibris knihovny piaristické koleje v Kosmonosech „Bibliothecę Cosmonoss[ens]is Schol[arum] Piarum“.

NOVODOBÉ TISKY

100 IV 372

Historisches Tarockspiel der Eisernen Krone Fabrik F. G. in Mailand. [Mailand: s.n.], 1844

321 KV 693

Fenoyl, Madeleine de. *Recueil de prières de Madame de Fenoyl corrigé et augmenté de méditations, prières et lectures tirées des oeuvres des saints Pères des écrivains et des orateurs sacrés.* Paris: Ancienne Librairie Poussielgue J. de Gigord Editeur, [1905?]

321 KV 694

Tesař-Blanický, Václav. *Ježíši, cesto má a živote můj! Knižka modliteb, pobožnosti a poučení pro děti.* Ve Vimperku: tisklo a vydalo katolické nakladatelství J. Steinbrener, [1934]
Provenience: Na jednom vloženém svatém obrázku věnování „26. IV. 1931 Milé Danulce v upomínku na její 1. svaté přijímání. Teta Herma“

321 KV 947

Jan z Hvězdy. *Ballady, romance, pověsti a legendy.* W Praze: w knihtiskárně a skladu Jar. Pospjšila, 1843

Provenience: Razítka „Vrat. Tichý“, „Knihovna Třebízský“, „Alexandr Berndorf“ s adresou.

Jan z Hvězdy. *Pjnsně i gině drobně básně*. W Praze: w knihtiskárně a skladu Jar. Pospjšila, 1843

Provenience: Razítka „Alexandr Berndorf“ s adresou.

321 KV 967

Jablonský, Boleslav. *Básně*. V Praze: tisk a náklad Jaroslava Pospjšila, 1864

Provenience: Podpis „Anna Lindakrová“, razítka „Mr Z. Berndorf“.

547 T 9

Mikovec, Ferdinand Břetislav. *Starožitnosti a Památky země České*. Díl první. V Praze: Kober & Markgraf, [1860]

Mikovec, Ferdinand Břetislav – Zap, Karel Vladislav. *Starožitnosti a památky země České*. Díl druhý. Praha: I. L. Kober, 1865

Provenience: Razítka „Jan Lindaker“.

547 T 33

Celý Nebe-Kljč, a neb, Wraucné katolické Modlitby na ssestnácté djlů rozvržené w kterýchžto se předně wynacházegj. Mimo obyčegné messnj modlitby, také modlitby, které duchownj při oběti msse swaté v oltáře latinsky čte w česstině wyložené; též modlitby k sw. zpovědi, k přigjmánj a před kázánjm. K nimž připogené gsau: Modlitby k neyswětěgssj swátosti oltárnj, k sw. Trogicy, k Pánu Gežjssi a vmučenj geho, k Panně Maryi a giným Swatým. Také Modlitby na wssecky weyročnj slawnosti, w obecnjch a vlastnjch důležitostech. K obwzlasstnjmu vžjwánj pobožného Ženského Pohlawj. W Gindřichowě Hradcy: pjsmem a nákladem Jozefa Aloizya Landfrasa, 1826

Provenience: Razítka „Lékárna „U černého orla“ v Nepomuku. Mr. Z. Berndorff. 9. VII. 1940“.

547 T 34

Schematismus für das Königreich Böhmen auf das Jahr 1811. Prag: gedruckt und zu haben bey Gottlieb Haase, [1810]

547 T 35

Rettigová, Magdalena Dobromila. *Dobrá rada Slowanským wenkowankám, aneb, Pogednánj, kterak by ony pokrmy sprosté lacině i chutně připrawowati, a tak se bud' pro budaucj swau domácnost, neb pro službu cwičiti mohly*. W Praze a Hradci Králowé: tiskem a nákladem Jana H. Pospjšila, 1838

Provenience: Podpis „Bartosch“, vpisek „Simon Macha Herrnschneider, VI Mariahilf, Engalgasse N. 8., 2. St., dveře 29 St. II“

547 T 45

Das kleine Universum. Ein Bilderwerk in interessanten Ansichten. Erster Band. Stuttgart: Artistischer Verlag von J. Scheible, 1840

Provenience: slepotiskové razítka „P. Jos. Em. Janský“

KP 12044

Hlas missionářů. W Praze: tiskem Jana Spurného, [1863–1890]

Prameny a literatura:

Archiválie:

Národní archiv, Piaristé – provincialát a koleje, inv. č. 648–651, stará sign. B 97–100, č. knihy 458–461.

Rukopisy:

Národní knihovna České republiky, sign. I C 31a.

Edice:

CIM II: ČELAKOVSKÝ, Jaromír (ed.). *Codex juris municipalis regni Bohemiae II*. Praha: [s. n.], 1895.

HYMNI 1854: MONE, Franz Joseph (ed.). *Hymni latini medii aevi II*. Friburgi Brisgoviae: Herder, 1854.

UGUCCIONE DA PISA 2004: CECCHINI, Enzo et al. (edd.). *UGUCCIONE DA PISA. Derivationes II. Edizione critica princeps*. Firenze: Sismel, 2004.

Literatura:

BAYER 1910: BAYER, Josef. *Stammbaum und Chronik der Familie Berndorff aus Köln*. Köln: Paul Gehly, 1910.

BERNDORFFOVÁ – KURC – MOTEJZÍK 2018: BERNDORFFOVÁ, Eva – KURC, Jakub – MOTEJZÍK, Pavel. 50. výročí od úmrtí spisovatele Alexandra Berndorfa. In: Ullrichová, Marta – Souček, Roman (ed.). „Osmičkové“ roky na Nepomucku. Nepomuk: Pod Zelenou Horou, z.s., 2018, s. 76–89.

BOLDAN 1996: BOLDAN, Kamil. Ke středověké knihovně dominikánského konventu v Klatovech. *Miscellanea oddělení rukopisů a starých tisků* 13, 1996, s. 4–12.

ČECHURA et al. 1998: ČECHURA, Jaroslav et al. *Průvodce po fondech a sbírkách Archivu Národního muzea*. Praha: Národní muzeum, 1998.

DRAGOUN 2011: DRAGOUN, Michal. *Soupis středověkých rukopisů Knihovny Národního muzea. Doplňky ke katalogům F. M. Bartoše, J. Vašiči a J. Vajse*. Praha: Národní muzeum, Scriptorium, 2011.

CHALUPA 1989: CHALUPA, Aleš. Jubileum Alexandra Berndorfa (Sto let od narození). *Minulostí Západočeského kraje* 25, 1989, s. 219–222.

CHALUPA et al. 1964: CHALUPA, Aleš. *Tereziánský katastr český I*. Praha: Archivní správa ministerstva vnitra ČR, 1964.

MUCHKA 2022: MUCHKA, Pavel. Nové sbírkové akvizice v Knihovně Národního muzea v roce 2022. *Acta Musei Nationalis Pragae – Historia litterarum* 67, 2022, č. 3–4, s. 180–193.

MUŽÍK 2020: MUŽÍK, Zdeněk. Nové akvizice rukopisné sbírky Knihovny Národního muzea. Nákupy z let 2014–2019. *Acta Musei Nationalis Pragae – Historia litterarum* 65, 2020, č. 1–2, s. 60–69.

PALIČKOVÁ 2019: PALIČKOVÁ, Tereza. *Katalogizace starých tisků RDA/MARC 21 – monografie. Instrukce a příklady* [online]. [Cit. 12. 11. 2024]. Dostupné z: https://text.nkp.cz/o-knihovne/odborne-cinnosti/oddeleni-rukopisu-a-starých-tisku/Rukovprokatalogizacistarchtisk_2021.pdf

RYBA 1944: RYBA, Bohumil. Středolatinický slovník „Lucianus“ a jeho české úpravy. *Věstník Královské české společnosti nauk, třída filosoficko-historicko-filologická*, 1944, č. 3, s. 1–97.

SKALA – NEJDL 1966: SKALA, Václav – NEJDL, Vladislav. *Archív města Nepomuk 1465–1945 (1956). Inventář*. Blovice: [s. n.], 1966.

SLÁNSKÝ et al. 1938: SLÁNSKÝ, Josef et al. *250 let gymnasia v Mladé Boleslavi*. Mladá Boleslav: [s. n.], 1938.

URBÁNKOVÁ 1986: URBÁNKOVÁ, Emma. *Soupis prvotisků českého původu*. Praha: Státní knihovna ČSR, 1986.

VACULÍNOVÁ 2015: VACULÍNOVÁ, Marta. Knižní dary v dějinách Knihovny Národního muzea podle zápisů v Muzejníku. *Acta Musei Nationalis Pragae – Historia litterarum* 60, 2015, č. 1–2, s. 11–32.

ZÁSADY: *Zásady popisu rukopisů* [online]. Masarykův ústav a Archiv AV ČR, v. v. i. Oddělení pro soupis a studium rukopisů. [Cit. 27. 11. 2024]. Dostupné z: <https://www.mua.cas.cz/uploads/files/rkp-zasady-654dfa1fb552e.pdf>

Databáze:

BCBT: *Bibliografie cizojazyčných bohemikálních tisků do roku 1800* [online]. Knihovna Akademie věd České republiky. [Cit. 12. 11. 2024]. Dostupné z: <https://cbt.lib.cas.cz/>

GW: *Gesamtkatalog der Wiegendrucke* [online]. [Cit. 12. 11. 2024]. Dostupné z: <https://www.gesamtkatalog-derwiegendrucke.de/>

ISTC: *Incunabula Short Title Catalogue* [online]. British Library. [Cit. 12. 11. 2024]. Dostupné z: <https://data.cerl.org/istc/>

Knihopis: *Knihopis* [online]. Národní knihovna České republiky. [Cit. 12. 11. 2024]. Dostupné z: <https://www.knihopis.cz/>

Repertorium biblicum: *Repertorium Biblicum Medii Aevi* [online]. Universität Trier. [Cit. 28. 5. 2024]. Dostupné z: <https://repbib.uni-trier.de/>

USTC: *Universal Short Title Catalogue* [online]. University of St Andrews. [Cit. 12. 11. 2024]. Dostupné z: <https://www.ustc.ac.uk/>

VD16: *Verzeichnis der im deutschen Sprachbereich erschienenen Drucke des 16. Jahrhunderts* [online]. Bayerische Staatsbibliothek. [Cit. 12. 11. 2024]. Dostupné z: <https://www.bsb-muenchen.de/sammlungen/historische-drucke/recherche/vd-16/>

VD18: *Das Verzeichnis Deutscher Drucke des 18. Jahrhunderts* [online]. [Cit. 12. 11. 2024]. Dostupné z: <https://vd18.k10plus.de/>

WZIS: *Wasserzeichen-Informationssystem* [online]. [Cit. 14. 5. 2024]. Dostupné z: <https://www.wasserzeichen-online.de>

Zdeněk Mužik

Knihovna Národního muzea
oddělení rukopisů a starých tisků
Václavské náměstí 68
110 00 Praha

Monika Veverková

Knihovna Národního muzea
oddělení rukopisů a starých tisků
Václavské náměstí 68
110 00 Praha